СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

Урядовий орган Запомогової Організації Український Народний Союз в Злучених Державах Америки.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 171. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 26. липня, 1926.

VOL. XXXIV. No. 171. Jersey City, N. J., Monday, July 26. 1926. THREE CENTS

ПОЛІЦІЯ ПОБИВАЄ СТРАЙКАРІВ В НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК, 23. липня. — Страйкуючі робітники підземної зелізниці Інтерборо пробували нині вернути громадно до роботи, але підприємство заявило, що воно не хоче їх приняти громадно, але поодиноко. Розуміється, що сею заявою підприємство зазначило, що воно хоче деяких робітників відкинути. Страйкарі заявили, що вони до роботи не вертають, але починають страйк наново.

Поступоване заряду зелізниці вперше розярило страйкуючих зелізничих робітників. Обурені на пониження, яке компанія хотіла їм додати до їх почуття програної, вони вперше від початку страйку допустилися острих виступів проти страйколомів. Страйкарі в кільканайцяти місцях напали на поїзди підземної зелізниці та пробували стягати з поїздів моторменів. При сій нагоді приходило до бійок з моторменами й поліцією, яка тепер уставлена на кождій стациї. В бійках побито кількох людий.

ЮНІЙНИЙ БАНК ПРОДАВ СВІЙ ДІМ.

НЮ ЙОРК, 23. липня. — Емпайер Трост Компані, робітничий юнійний банк, продав нині з добрим зиском свій хмародер Еквитебел Билдинг. Ціну продажі держиться в тайні, але кажуть, що купці заплатили 40 міліонів долярів. Банк мав заробити на продажі кілька міліонів.

ЧВЕРТЬ МІЛІОНА КАР КРАДЕТЬСЯ РІЧНО В АМЕРИЦІ.

БОСТОН, Месечузетс, 23. липня. — Одно асекураційне підприємство, що обезпечує автомобілі на случай крадежий, обчислило, що рік річно в Америці крадуть 250,000 автомобілів на загальну суму 218 міліонів долярів.

На основі поліційних рекордів стверджено, що на кождих 5 крадених кар поліція найшла відтак 4 та звернула їх властителям.

СМЕРТЬ ЗА ВЕДРО.

ПАЙКВИЛ, Кентакі, 23. липня. — Родина Галів та Лестерів, що живуть тут через дорогу, посварилися за ведро. Вживають сі родини спільної керниці. Пані Гол лишила коло керниці ведро, і воно звідти пропало. Вона зараз стала посуджувати паню Лестер, що се вона ведро вкрала. Пані Лестер зі свого дому зачула, як пані Гол говорила одній знакомій, що вона вибирається тепер до суду заприсягнути варант на свою сусідку, щоби її заарештувати. Вчувши се, Лестерова вийшла з хати та почала з далека сваритися з панею Гол. Серед сеї сварки Лестерова пустилася йти до Голової. Ся остерегла її, щоби вона не переходила на її землю, але коли Лестерова не звертала на осторогу уваги й вже була яких 15 кроків від неї, пані Гол виняла з хустиночки револьвер та стрілила до Лестерової. Лестерова впала нежива. Паню Гол арештовано за вбийство.

КОРАБЕЛЬ НАЇХАВ НА ПІДВОДНУ СКАЛУ.

НЮ ЙОРК, 23. липня. — Анґлійський торговельний корабель Кембл наїхав по дорозі з Анґлії в Америку на підводну скалу коло острова Вотлинґа, недалеко від Сан Салвадора (в ґрупі островів Багама, в середній Америці). Корабель вислав сейчас радіову депешу: Ратуйте Наші Душі. На сей заклик американський овочевий корабель Мараві звернув з дороги та поплив на поміч Кемблеви. Мараві без труду перебрав всіх 68 моряків Кембла на свій поклад та повіз їх до Ню Йорку. Здається, що й осаджений на скелях Кембл вдасться зняти зі скель та довести до порту.

ПОБИЛА ПРОПОВІДНИКА ЗА КРИТИКУ ОСТРИЖЕНОГО ВОЛОССЯ.

ФРЕНКФОРД, Кентакі, 23. липня. — Перед місцевим судом ставала панна Марта Бейтс, яка вдарила в лице методиського прічера Бравна, як сей критикував у своїй проповіди жінки за коротко острижене волосся. Суд засудив її за побиттє в церкві пастора на 40 днів вязниці, але стейтовий ґубернатор її звільнив від кари.

Ґубернатор заявив у своїм помилуванню: „Я маю докази, що проповідник сказав у своїй проповіди, що ніяка чесна женщина не буде коротко остригати волосся. Відомо, що се може обурити кожду жінку. Я самий похвалюю панну Бейтс за її вчинок."

ВИДНО, ЩО ЧАСИ ПРОГИБІЦІЇ.

ОЛБАНІ, 23. липня. — На основі вирішення стейтового комишенера руху позбавлено в сьому місяци 619 шоферів їх лайсенсів. Цікаво, що більше як половина сих візників стратили свої лайсенси за те, що їхали в пяному стані.

ПИЯТИКА В ВЯЗНИЦІ.

ШИКАҐО, 23. липня. — Суддя Мекґурті розвів слідство над пияньством у вязниці повіту Кук. Він саме завважав, що з вязниці приводжено йому на слідства й росправи вязників, запитих деколи до безтями. На приказ судді зроблено в вязниці ревізію, яка відкрила, що горівку й пиво пачковано до вязниці в фляшках, нібито призначених для горячої води.

ДЕСЯТЬЛІТНІ РОКОВИНИ СМЕРТИ ІВАНА ФРАНКА ПРИЗНАЧЕНІ НА ПОШИРЕННЯ КУЛЬТУ ФРАНКА СЕРЕД АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Тому в часі від 28. мая до кінця вересня повинні відбутися в кождій українській місцевости виклади, збори, концерти чи вистави, присвячені памяти Франка.

В кождій місцевости повинна бути переведена рівнож збірка на памятник Франка.

Хай не бракне між нами нікого, хто не зложив би жертви на памятник для Того, що нам а не собі добував кращу долю, що бажав для скованих волі, для нещасних долі і рівної правди для всіх.

Всі жертви на памятник Франка належить слати до:

OBYEDNANYE. P. O. Box 411. Philadelphia, Pa.

СУДДЯ СУДИТЬ НА МОРСЬКІМ БЕРЕЗІ.

РОСЛІН, Лонґ Айленд, Ню Йорк, 23. липня. — Мировому судді Андру Вестервелтови донесено, що деякі люди розбиваються проти міського заряджения в своїх автомобілях. Судді зроблено се донесенне як він купався в морю. Суддя вийшов з води, і не вбираючися, казав доставити собі арештованих проступників проти місцевого розпорядку. В такому купелевому костюмі він і відбув суд, засуджуючи кождого проступника на 10 долярів гривни. Відбувши суд, він зараз пішов далі купатися.

КОЛИСЬ МІЛІОНЕРКА, НИНІ АРЕШТОВАНА ЗА КРАДІЖ.

НЮ ЙОРК, 23. липня. — Перед стейтовим судом ставала нині пані Клер Корнел, обжалована за крадіж двох ваз в одному богацькому склепі. Детективи склепу впали на її слід, бо вона на їх думку, вже раз украла в сьому склепі срібла на 800 долярів. На суді дівчина призналася до вини, та подала за причину свою бідність. Свідки зізнали, що родина обжалованої була колись дуже богата, але стратила маєток через банкроцтво. Суддя казав її віддати до санаторії та виставив її на один рік проби. Коли вона буде заховуватися добре через рік, кара буде її дарована.

БОЛЬШЕВИКИ КРАДУТЬ.

Голова Всеукраїнського Кооперативного Союза заявив, що в послідному році урядники Союза поповнили крадежей на 5 міліонів долярів. 13.000 тих совітських кооперативних діячів прийшлося арештувати. Подібні злодійства діються теж в комуністичних професійних союзах, де теж численні арешти ніяк не всилі викоренити цього лиха.

В БЕРЛІНІ ПОВСТАННЄ ПРОТИ БЛЮЗОК.

БЕРЛІН, 23. липня. — Ґрупа мущин почала тут живу аґітацію проти дотеперішних мужеських мод, які кажуть мущинам носити тяжкі блюзки й плащі навіть у літну спеку. Вони добиваються права носити таку саму легку одіж, яку носять женщини. В літі малиби носити звичайну сорочку без плаща й блюзки.

НАПАД ПОВСТАНЦІВ НА РУМУНІЮ.

БУКАРЕШТ 23. липня. — Нині знова напала на румунську територію банда болгарських комітажів та звела кількагодинний бій коло Діміджі. Ні серед нападаючих ні серед румунського війска не було випадків.

ОБІЦЮЮТЬ ЗАНЯТИСЯ.

У премієра Бартля була делеґація нашої Української Парляментарної Репрезентанції з цілою низкою домагань відносно покращання умов нашого народу. Премієр заявив, що як тільки уряд впорається з найпильніщими справами, то зараз займеться справою національних меншостей. Поживемо — побачимо.

МІЖНАРОДНЯ ВИХОВАТЕЛЬКА.

Перед судом ставала за крадіж бона, Софія чи Марія Чехова, яка приймала посади в багатих домах на те, щоби окрадати своїх господарів. Вона володіє добре европейськими мовами і ставала перед судом в неодній европейській столиці. Є це або міжнародня мантійка або особа недужа на клептоманію. Присутні на суді особи мали кінову сцену, як один молодий лісничий, закоханий у немолодій та негарній Чеховій, плакав рясними сльозами, коли її засудили на 8 місяців вязниці.

КРОВАВІ ВІЧА ПОЛЬСЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ.

Польска партія соціялістична, заведена в своїх надіях щодо особи Пілсудського та нового уряду, рішила устроїти в неділю, 27. м. м., цілий ряд віч в справі негайного розвязання сойму та розписання нових виборів. По всіх більших робітничих центрах відбулись ці віча, деякі з них мали бурливий перебіг. Головно в Іновроцлаві віче закінчилось дуже траґічно. Після віча уформувався там похід, який поліція хотіла розігнати. Ізза цього вивязалась між поліцією а демонстантами бійка. Командант поліції дав приказ стріляти. Від куль згинуло 3 особи, а 18 осіб було ранено. На місце події приїхали судові власти та урядник з познанського воєвідства.

Також у Барановичах прийшло до сутички поміж поліцією а демонстрантами, які хотіли відбути похід. Кінна поліція кинулась розігнати демонстрантів, при чому богато осіб потурбовано, а одного учасника походу тяжко ранено.

За це в Лодзі та у Варшаві прийшло до сутички поміж соціялістами та комуністами. Комуністи намагались розбивати віче, проти чого виступили сторонники польських соціялістів. Головно в Лодзі прийшло до завзятої бійки між обома сторонами, в якій було поранено кільканайцять осіб. У Варшаві урядовці політичної поліції арештували кільканайцять комуністів, які старались розбити віче.

ЦІКАВЕ ВІДКРИТТЯ В ІТАЛІЇ.

В італійській місцевости Сан Катальдо відкрито величезну печеру зложену з великого числа саль і дуже довгих ґалерій. Відкривці йшли через пять годин і не дійшли до кінця печери. В печері находиться кілька озер, прекрасні водопади і правдива ріка, що зникає поза муром, за яким певно є ще дальші печери.

ПУАНКАРЕ ЗІБРАВ КОАЛІЦІЙНИЙ КАБІНЕТ

ПАРИЖ, 23. липня.—Пуанкаре, колишній президент Франції, якому тепер Думерґ, теперішний президент, припоручив утворенне нового кабінету, вспів вже зібрати сей кабінет та дістав його затвердження від президента.

Сей кабінет є коаліційний, себто збирає в собі представників найріжнійших партій. Нараховують в ньому пять колишніх премієрів. Бріян лишився в ньому міністром заграничних справ. Самий Пуанкаре задержав теку міністра фінансів. Міністром судівництва став Барту, міністром війни відомий Пенлеве, міністром торговлі Моріс Бокановскі.

Кабінет заступає всі партії кромі соціялістичних і ще лівійших, які далі лишаються в опозиції. Сей кабінет стане в перше перед парляментом у слідуючий второк.

ПАРИЖАНИ НАПАДАЮТЬ НА АМЕРИКАНСЬКИХ ТУРИСТІВ.

ПАРИЖ, 23. липня. — В кількох місцях на паризьких бульварах товпа нападала нині на американських туристів. Кілька разів товпа зачіпала омнібуси, якими розїздили по місті Американці. За кождим разом однак зявлялася поліція та виратовувала туристів з більшого клопоту.

МУСОЛІНІ БОРОНИТЬ ІТАЛІЙСЬКОГО ІМПЕРІЯЛІЗМУ.

РИМ, 23. липня. — Італійський диктатор Мусоліні виголосив тут публичну промову на оборону італійської експанзії на чужі краї. Він говорив, що Італія мусить розширятися, або задушитися.

ЛІҐА ДАЄ ДОПОМОГУ БОЛГАРІЇ.

ЛОНДОН, 23. липня. — Фінансовий комітет Ліґи Народів відбув спеціяльне засіданне в справі фінансової допомоги Болгарії. Болгарія має дістати в Анґлії позичку на піддержку кольонізації болгарських імігрантів та на зібранне рільничих плодів сеї осени. Позичка має виносити коло 2 міліонів долярів.

ПРИЇЗД МЕЛОНА ДО ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 23. липня. — До Франції приїхав американський секретар (міністер) скарбу Мелон. Його приїзд вяжуть зі справою полагодження воєнних довгів Франції та економічною допомогою Америки для Европи.

ПРОТИ-КЕМАЛІВСЬКИЙ ЗАГОВІР ПЕРЕД СУДОМ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 23. липня. — Процеси проти заговірників проти Кемаля йдуть далі. Суд мав відкрити тепер межи инчим, що заговірники фінансували свій заговір грішми, які вони дістали з продажі дорогоцінного каміння, яке молодо-турки сконфіскували в султанській палаті по упадку султана Абдуля Гаміда. Каміння продано в Европі за 2 міліони долярів.

ПОШИРИЛИ ПРАВА ПОЛЬСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА.

ВАРШАВА, 23. липня. — На основі нової зміни польської державної конституції президент польської держави буде мати право розвязати сойм та зарядити нові вибори в протязі 90 днів після відкинення соймом важної справи. Замітно, що за зміною конституції голосували попри правительственні партії також Жиди й Німці.

ВЕЛИКІ ПОВЕНИ В СЕРБІЇ.

БІЛГОРОД, 23. липня. — Дунай вилляв знова, заливаючи майже цілий повіт Баксу. Села Букін, Карауково й Плавна знищені зовсім. Серед селян, утікаючих від повени, кинулися ріжні зарази.

Міністерство рільництва видало сього року на допомогу потерпівшим від повений суму 50 міліонів долярів. Парлямент відкликається до населення збирати жертви на заратунок жертв виливів.

МАРОКАНЦІ ЗДАЮТЬСЯ.

ПАРИЖ, 23. липня. — Військова команда в Мароку повідомляє, що нині піддався мароканський ватажок Сіді Раго з 2,000 родин.

Міністерство війни визначило на місце перебування для Абд-ель-Кріма остров Реюніон. Коли він має виїхати туди зі своєю родиною, ще не сказано.

ЗЛОДІЇ ВІДКРИВЦЯМИ ЗЛОЧИНУ.

БЕРЛІН, 23. липня. — Підприємство Віліем Прим Компані зі Штольберґу втратило через крадіж 160,000 золотих марок, які вкрали злодії, закравшися до тайного скритку підприємства. З огляду на те, що сі гроші були сховані після завішення оружа проти виразного заказу держави, підприємству грозить тепер кара на 248,000 долярів. Щоби оминути сеї кари, підприємство годиться на замовчанне сеї крадежи, але державний уряд з одної сторони слідить за злодіями, а з другої виточив слідство підприємству за затаєнне ощадностий.

ФЕРБЕНКС У РОСІЇ.

МОСКВА, 23. липня. — Відомі американські актори рухомих образків Доґлас Фербенкс і його жена Мері Пикфорд побували два дні в Москві. Публика урядила їм величезну овацію, яка притьмила навіть похорони Дзержинського. Нині вони виїхали до Польщі.

Користайте з нагоди.

ВСТУПАЙТЕ СЕЙЧАС

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ОПІКУН НЕ СЛОВОМ, А ДІЛОМ

Гр. Олена Гузар, з Манорвилу, на Лонг Айленді, прислала такого листа:

„Я, низче підписана членкиня Товариства Вільність в Америці, відділу 172. Українського Народного Союза, складаю отсим щиру подяку Українському Народному Союзови за уділеннє мені допомоги в сумі 75 долярів зі запомогового фонду. Прийшла ся допомога мені в саму критичну хвилю. Коли я не могла ждати помочи ні від кого, тоді наш Батько й Опікун вдів і сиріт прийшов до мене, простяг до мене свою помічну руку.

„Сей Батько напоминав мене, як я була ще здорова й сильна, щоби я в час свого здоровля й сили подумала за можливу хоробу й слабість. І добре я зробила, нині бачу, що я приступила до дітий сього Батька. Він не говорить богато про любов до своїх дітий, але ділом показує сю любов. Він помагає тоді, як людині помочи потреба. Він дає гарантію, що допоможе. Його гарантія не в словах, а в ділах. Він ні разу не відмовляє допомоги, коли він сказав, що допомогу дасть.

„При тій нагоді мушу піднести, що Український Народний Союз сповняє точно свої обовязки через свій головний уряд та своїх відділових урядників. Вони виплачують запомоги сейчас, щоби наші люди не мали тяганини з невиплатою. Я підношу се тому, бо я знаю від членів чужих організацій, з яких неодна відтягає виплату та спричинює кошти своїм членам. Деколи аж адвокатів треба наймати, щоби вони випроцесовували запомоги. Богато гроший іде так на адвокатські руки, місто на допомогу потребуючим родинам. А прецінь кілько наших людий пхається до чужих організацій, які так поступають, а цурається своєї, в якій свої люди дбають за добро своїх членів.

„В чужих компаніях нас називають і Рутенцями, і Ґаліціянами, словом, там не мають поважання навіть для нашого народа.

„Тому я дізнавши на собі, яким опікуном є Український Народний Союз, кличу нині до всіх Українців і Українок, які ще не є в Ньому: Не дивіться, що ви нині здорові й сильні. Подумайте, що колись будете хорі й слабі. Вам потреба обезпечення на случай хороби, каліцтва, або смерти. Приступайте не до чужих організацій, але до своєї, до Українського Народного Союза. Се організація велика, сильна, певна, і сповняє точно свої обовязки. У. Н. Союз дбає за членів, як ніяка друга організація не дбає."

ПЕРЕСЛІДУЮТЬ І ПО СМЕРТИ

Богато було в світі великих людий, яких заслуги для людства признали аж по смерти. Неодного великого чоловіка, як він виступив з розумною й корисною думкою для народа, побито каміннем, оплюгавлено, запроторено в тюрму. Доперва по смерти люди доглянули його вагу й значіннє.

Особливо се часто случається з великими людьми поневолених народів. Історія українського народа подає нам ряд людий, яких переслідувано за їх життя за великі й корисні річи, які вони робили й голосили свому народови. Межи ними імя Івана Франка на першому місци. Велике свято-ювилей, яке сього року справляє український народ, відбивається різко від тих переслідувань, які Іван Франко терпів за життя. Цілий народ на всему просторі української землі та по всій іміґрації святкує память великого чоловіка, що поклав все своє життя на службу народови.

Не забули, однак, вороги українського народа великих заслуг Івана Франка для розбудження українського народа, для його освічення, згуртовання, для викування його в карну армію, що бореться за своє визволеннє. Не забули передівсім Поляки тих ударів, які він завдав Польщі, пробудивши український народ Галичини до життя й праці. Власне в рік ювилею вони напружують всі свої сили, щоби не допустити до дальшого поширення його думок. Коли Українці влаштовують в честь Франка концерти, походи, академії, то Поляки не щадять ніяких заходів, щоби сі обходи не відбулися або не вдалися. Вони бояться духа свободи, боротьби, самостійности, що віє з кождої стрічки Франкових творів. Відбивши Українців від сих страшних кличів, Польща сподіється зломати в Українцях духа бунту проти польської неволі та повернути їх у слухняних рабів Польщі. Ідуть тепер по західних землях переслідування Франкових обходів, поліційні й судові секатури, безправства й насильства.

Згадуючи сих старокраєвих ворогів, не можемо не згадати на ворогів, яких самостійницький дух Івана Франка найшов в Америці. В часи, коли в старому краю не найшлася ні одна народня організація, яка станулаби по стороні польських гонителів Івана Франка, коли навіть заскорузлі недобитки святоюрців і кацапів не важуться піднести голосу проти великої й чистої діяльности Івана Франка, боячися в сей спосіб приложити рук до польської роботи, в Америці до польського походу проти найбільшого сина галицької України прилучується американський епископ греко-католицької церкви з своїми нечисленними послужниками. Коли в Галичині поліція виточує карні доходження патріотам, уряджуючим свята Франка, в Америці сей нібито український епископ виточує слідства кождому священикови, який допустив до того, що громадяни урядили свято Франка в церковній галі...

Справді, великий мусить бути вплив живого слова Івана Франка, коли по його смерти так його лякаються вороги самостійного розвою українського народа.

РІДКИЙ ПРИМІР ПРАВДИВОГО БРАТОЛЮБІЯ

(Оригінальна допись до „Свободи" з Відня).

„І брат з братом обнялися
І проговорили — слова тихої любови".
Т. Шевченко.

I.

Великі спустошення принесла світова війна: міліони трупів, ще більше тяжко ранених інвалідів, а дальше і голод і то в тих сторонах, котрі, ось як Велика Україна, були в світі знані, що текуть молоком і медом.

По війні — змоглося також загально число кримінальних випадків і то не лише в краях, що програли війну, але і в краях побідників. Так звана „людська бестія" — привикнувши до виду крови, не могла так легко від неї відвикнути і тоді, коли — як здавалося — настали часи нормальні, часи мира.

А впрочім не іде тут о звичайні кримінальні вчинки; мораль взагалі — в порозумінню з передвоєнною значно упала у всіх краях, що були втягнені у вир війни, приймаючи нераз дуже незвичайні форми.

Очивидна річ, що там, де прийшло до такої злишної революції як жовтнева у Росії (бо царат зістав вже зліквідований більше як пів року перед тим), там загальна мораль мусіла ще низше упасти. І взагалі, коли поставити питаннє, чи большевицька революція принесла і Великій Україні яку користь, то мусимо сказати, що її можна бачити лише в зліквідованню більшої посілости у тім краю, котра і там була в руках майже виключно чужого: московського і польського елементу.

І це власне наших гетьманців найбільше болить, бо очивидна річ, що приємніще було сидіти собі у веселім товаристві таких самих лінтяїв на рундуку дідицької палати, та попиваючи добрі лікери, глядіти, як там на широких ланах селяни і селянки пріють, жнучи „панську" пшеницю, — ніж тепер тинятись по Берлінах чи Ґрацах і обходитися без обслуги з боку своїх білих невільників.

І лиш одно мене дивує: коли то бувші дідичі так жалкують за тими гетьмансько-дідичівськими порядками (хоть не всі, бо такі благородні люди як Е. Чикаленко — не плачуть за ними), то я ще розумію. Але як можуть одушевлятися ними і бажати собі їх бідні наші чорноробочі в Шікаґо чи Дітройт, котрі і самі полишали в краю своїх свояків, що мусять під Польщею працювати гірко на польських ланах — цего я якось поняти не годен.

Та лишім це. Я хочу в отцій статті подати читачам „Свободи" приклад не морального упадку, але противно — дуже високоморального поступовання і то безпосередно по закінченню світової війни. Але правда і це: того братолюбного поступовання „допустився" народ, котрий у світовій війні участи не брав, хоч також правда, що лиш посередно — через ту війну потерпів. Але сила втрати (головно на полі торговельнім) його високої моралі не зломили, і вона виявилася по закінченню війни у цілій своїй чистій і ясній величині.

Говорю тут іменно про **Шведів** і про ті їх діла любови ближнього, котрих вони доконали в р. 1920. зглядом бідного, виголоднілого та обдертого населення у Відни.

Шведи — це народ невеликий, бо чисельно — менший навіть від Чехів. В р. 1880 було їх лише півпята міліона, — тепер те число зросло на шість міліонів. Обшар Шведів виносить 451.000 квадратових кільометрів, з чого більше як вісім процент відпадає на дуже численні озера. Майже 40 процент цілої просторони обіймають ліси. І так від самого головного міста Штокгольму поза Упсалю аж далеко на північ, де зникає взагалі всяка ростинність — тягнеться безперервно один ліс на яких 900 кільометрів, то є на просторони, яка є лише дещо менша від тої, що ділить Підкарпатську Україну від чисто московської етноґрафічної території. Швеція — це переважно рівнина і лише середня та північна частина здовж норвежської границі — є гористою країною. Найвисшою ґорою у Швеції є Сулітельма, котра має лише 1875 метрів, отже є низша від української найвисшої гори Говерлі, що є **2.058** метрів висока.

Людність Швеції є в трох четвертих частинах хліборобська. Вона є близко посвояченою з Норвежцями та Данцями, і разом з ними творить частину загального ґерманського племени.

Зверхний вигляд Щведів є дуже симпатичний. Є це звичайно люди високого росту, хисткі, біляві на лици, з синіми очима та ясним або брунатним волосем. Оба поли визначаються легкостю і ґрацією у рухах тіла і тому звуть Шведів нераз „Французами півночи". Основами шведського характеру є: серіозність, любов вітчини та свободи, пошана для законів, особиста чеснота, получена з почуттям власного достоїнства, безкористовність, милосердність, гостинність, легке пониманнє та ясна оцінка спостереженого.

Зосібна — чеснота Шведів є знана на цілий світ: ось напримір приїхав хтось на ровері до озера. Ровер припинає до прибережного стовпа — а сам сідає на корабель і їде на цілий день на прогульку. Вернувшись того самого чи другого дня — застає ровер на тім самім місци, де його поставив. Помешкань звичайно цілком не замикають, бо чужий і так — коли не є прошений, не зайде до нього.

Шведи грали колись в історії Европи — зосібна підчас трийцятьлітної війни (1618—1648 р.) дуже велику ролю — яко нарід дуже воєвничий. Але та їх роля скінчилася, коли російський цар Петро (Великий) зломив силу шведську в битві під **Полтавою 1709 року.** Як звісно — у тій битві йшло не лиш о це, чи побідить Швед Карло XII. чи цар Москаль Петро І., але не більше і менше як лише о **державну самостійність України,** за котру боровся проти Москалів гетьман Іван Мазепа, що в тій цили злучився з Карлом XII. Про це — скажу більше на иншім місци а тут зауважу лиш це, що богато до побіди Москалів а до **погрому** Карла-Мазепи, та **державної української ідеї,** за котру він боровся, причинився установлений з руки Петра контр-гетьман **Іван Скоропадський.** Він піднявся і боровся проти Мазепи, проти державної самостійности своєї власної вітчини і допоміг Петрови закувати її на довгі віки у московські кайдани.

І доси вона не годна завдяки тому зрадникови скинути їх із себе.

Др. Кирило Трильовський.

ЮРКО ПТАШИНА.

МИ НЕ РАБИ!

Дарма, що впали ми в борні крівавій
Ще в перших днях великої Весни;
Дарма, що рідне поле всіяне кістками
Й могили скрізь... Ми не раби!...
Хоч вирвали меча із мозолистих рук,
Не вирвати з грудей козацького народу
Числом найбільших диких-страшних [мук
Любви до сонця, слави та свободи!...
Не погасить жарин найблищої рос- [плати
У міліонах душ покривджених — .. [міцних;
Не погасить огню, що спалить цар- [ство ката
І верне дні — хороші дні весни!...
Дарма, що впали ми в борні крівавій
Ще в перших днях великої Весни;
Дарма, що рідне поле всіяне кістками
Й могили скрізь... — Ми не раби!...

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

69.

Товариство Богдана Хмельницького в Істон, Па., відділ 137. Українського Народного Союза.

Першу рату на Сиротинець Українського Народного Союза вислано ще в червни сього року. Від товариства й членів вислано тоді суму 53 доляри 50 центів. Тепер висилаємо другу рату, яку зібрано від того часу, а саме суму 8 долярів.

Маємо одного щирого Українця, щирий серцем і душею, не було ні одного фонду, котрий він би пропустив на народні цїли, давав все і всюда і тепер не остав позаду, коли почув, що У. Н. Союз хоче побудувати-захист для дітий і старших, встромив руку у кишеню і витягнув не порожну але 100 долярів і положив на стіл. От коби так кождий розумів справу будови сиротинця, так в нас грошей не бракнулоби, але булаби надвишка.

В імени відділу складаю сердечну подяку товаришови Миронови Федорчакови за жертву в сумі ($100.00) сто долярів на будову сиротинця. Висилається 108 долярів.

Микола Підгайний, секретар.

70.

Братство св. Володимира, Найставн, Филаделфія, Па., відділ 105 Українського Народного Союза.

На піврічний мітинґ нашого Братства загостив до нас головний предсідатель Українського Народного Союза, Теодор Грицей та вияснив нашим членам, які користи маємо від Укр. Нар. Союза і чому ми повинні належати до Укр. Нар. Союза.

Відтак секретар перечитав лист від Укр. Нар. Союза в справі Сиротинця. Головний предсідатель Укр. Нар. Союза пояснив, що який Сиротинець буде, се залежить від членів Укр. Нар. Союза. Члени приняли оплесками справу Сиротинця та одноголосно ухвалили дати з каси Братства $100.00, кромі сього члени зложили: В. Богачевський $15.00; В. Костецький $10.00; Ст. Крайник, П. Кознарський, П. Чорний, Гр. Шабала, Гр. Войтович, В. Белюх і І. Косило по $5.00; М. Кознарський $2.00; С. Слободзян $3.00; М. Пліш $1.00; І. Захарко $1.00; др. С. Демидчук $1.00; Д. Мицак $1.00.

Вислано чека на $169.00 на початок, бо богато членів не було приготованих, то лишень деклярували. Здекляровано більше як $200,00. З них уже зложили на руки касієра: Іван Ковалик $5.00; П. Котила $5.00; С. Юрків $5.00; Дм. Мицак $1.00. Сі гроші вишлеться, коли ще більше призбирається.

Щоби скорше покінчити справу Сиротинця і захисту для старців, тому Братство св. Володимира припоручило на мітинґу касієрови С. Крайникови і секретареви Слободзянови, щоб пішли по домах своїх членів та сколектували гроші і вислати до головної канцелярії, щоб на осінь був дійсно Український Сиротинець, котрого нам потрібно.

За уряд:
Вол. Костецький, предс.
С. Слободзян, секретар;
С. Крайник, касієр.

ІТАЛІЯ СИМПАТИЗУЄ З ФРАНЦІЄЮ.

РИМ, 22. липня. — На скільки італійські ґазети, задушені диктаторською цензурою, можуть висказати свої погляди, вони на загал симпатизують зі зміною уряду в Франції. Заяви ґазет показують, що Італія симпатизує з Францією в її фінансових клопотах. Вони підбурюють Французів до диктатури.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

ЧАС ПОДУМАТИ ЗА ОБОРОНУ ІМЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

Минуло вже досить часу, відколи впав український борець за волю свого народу, Симон Васильович Петлюра. На загал жидівська суспільність виправдує на ріжні способи це вбивство, та, що більше, думає використати пресу проти вбийника, щоби вилляти брудні помиї на український народ. Ріжні комітети не зупинились в своїм захопленню цією брехливою та садистичною пляскою над домовиною невинної жертви й активно готуються до процесу з приводу вбивства С. В. Петлюри, готуючи нове море злісної клевети на український народ.

Що робимо ми, Українці в Америці, в цей час, аби захистити честь нашого великого борця й нашого народу проти сих заходів? Ми всі добре знаємо, що на успішне ведення процесу необхідні великі витрати. Ми знаємо теж, що по покійному Симоні Васильовичу лишилась донька й жінка без відповідних засобів до істнування. Я думаю, кожний з нас знає, що обовязком чести кожного Українця без огляду на політичні переконання є виконати свою повинність перед нацією і покійником та по силі внести свою лепту. Є певність, що така зорґанізована акція в справі зібрання коштів на допомогу родині С. В. Петлюри й на оборону доброго імени українського народа в Америці моглаби добре повестися. Тому й мимоволі насувається питання, де поділися в Америці українські громадські діячі та провідники, які моглиб орґанізувати цю акцію і котрі мають вагу і впливи в своїх партійних громадських чи релігійних орґанізаціях? Я певен, що український загал радо виконає свій обовязок тай дасть тільки провід й орґанізацію тим, хто повинен це зробити в силу свого суспільного положення; бо в першу чергу понесуть відповідальність перед народом за безкарне опльовування нашої нації чи за терпіння родини Великого Українця, котрий все життя служив народови, це провідники, що не виконали свого обовязку. Панахидами богато не зробиш.

Михайло Фесенко.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ ПРОТИ ДВОХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМІВ.

Здається, що вісім літ історії московського інтернаціоналізму вже досить висвітлили питаннє, якою небезпекою для українського народа є сей московський інтернаціоналізм. Москалі вчили нас інтернаціоналізму робітничого й селянського і богато наших Українців давало ловитися на гарні слова про братерську любов всіх робітників і селян без огляду на національні ріжниці. Так нам говорили Москалі і рівночасно прибирали країну в свої руки. Скинули український уряд, а на місце його поставили всяких чужинців. Уряд сей має служити не інтересам народа України, але інтересам Москви. Він має визискувати богацтво України й працю українських людий. В сей спосіб наші люди пізнали, що за гарними словами межинародного братерства всіх робітників і селян криється московський інтерес, московська хитра штучка: панувати над українським людьми.

Маємо тепер попри сей червоний інтернаціонал ще один інтернаціонал, чорний. Має він свій осередок в Римі. Він голосить, що всі люди, без огляду на нації, повинні підчинитися одному релігійному провідникови, одному непомильному диктаторови віри, який сидить у Римі. Прихильники сього інтернаціоналу голосять: Якто гарно не дивитися на національні ріжниці, але дивитися за золотими словами, які голосить святий отець в Римі.

Питанне, чи треба йти за тими словами, чи не треба, се по части релігійне питаннє, а по части політичне. Якби Рим держався на боці від всякої політики, якби він не опирався на державу, не підпирав ані не поборював ніяких державних урядів, то се булаби чисто релігійна справа. Але Рим сього не робить. Він старається не стояти на своїх ногах, але на ногах держави. Він мішається до політики.

Нас Рим обходить головно через те, що він мішається до польської політики. Він голосить світови, що він є інтернаціональний, але на ділі Рим попирає польський уряд у його політиці проти поневолених народів Польщі. Рим виступає проти інтересів Литовців, Білорусинів, Німців, де вони противляться інтересам Польщі, і Рим виступає проти інтересів Українців. Голошеннє інтернаціонального братерства всіми католиками варта тільки, що большевицьке говореннє про братерство московських робітників до українських. Як хто не вірить, той най попробує говорити за потребу української самостійности польським католикам. Межи польськими католиками (а католиками вони вважаються добрими); нема ні одного чоловіка, який признававби, що слова Христа про любов до ближнього відносяться до Українців. Українці для польських католиків се не люди, а худоба, а Рим називає сих Поляків найліпшими своїми синами. Ось куди йде римський чорний інтернаціоналізм.

З тої причини я мушу радуватися, що люди тепер стали за сі справи так богато думати. Справа чорного римського інтернаціоналу ще не вияснена, і вона мусить бути вияснена так само ясно, як вияснена справа червоного московського інтернаціоналу. Ми, що читаємо українські ґазети, маємо розум здоровий, і не дамо збаламутитися лайками, які сиплються з чорного табору, як не дали ми здуритися другим лайкам, що ллялися з червоного табору. Ми знаємо, чому вороги українського націоналізму воюють лайками та визиванками. Кажуть мені люди: видно, що заболіло собаку, коли так скавулить. Лайки нас не настрашать, не здурять. Ми не спустимо головної справи з ока. А сею справою є, як все було: Хто має приказувати Україні? Москва, Рим, Варшава? Чи сама таки Україна?

П. Косьмій.

З СЕЛЯНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ.

Димить каганець, вітру хоче,
Щоб він роздув його скорійш;
Тоді засвітить, заклекоче
І нам темним стане виднійш.
Стрясеться земля, повстануть люде,
Бідні робітники — раби,
Бо час настане, сила буде
Одняти батьківські скарби.
Відчиняться тюрми віковічні,
Повстануть змучені вязні,
Спадуть окови і порвуться
Неначе були не залізні.
Спадуть замки, порвем окови,
Скінчиться ніч, настане день;
Бо заскриплять заржавілі двері,
Всі стануть вільні як оден.
Свій рідний край і свою мову
Ми будем вперто боронить;
Таки добемось чого хочем,
В свойому краю будем жить.
Єднайтеся не дуже, мухи,
Бо вам проциври павуки
Причинять смерть і тяжкі муки,
Зостануть сироти дітки.

ВЖЕ Й КАМІНЬ ВТРАТИВ ТЕРПЕЛИВІСТЬ.

Біля розбирання варшавського православного собору бавляться вже пару літ. Кошти цієї роботи доходять до висоти коштів будови. Розбирання потягнуло вже богато жертв, нещасть і шкід. Цими днями один робітник так неосторожно бурив пивницю собору, що струтив на себе часть склепіння і погиб на місці.

ПОЗА МЕЖАМИ БОЛЮ.

У політичному процесі, що ведеться тепер у Львові (вже покінчився — Ред. „Свободи”), сидять на лаві обвинувачених два брати Барановські, сини о. Володимира Барановського з Темерівців. У звязку з нападом на почту в Калуші о. Барановського арештовано, хоч він про ніщо не знав і виказав своє „alibi” в тій справі. Це однакож не вратувало о. Барановського перед дикою поведінкою поліцаїв та аґентів, які **лаяли його і його жінку останніми словами, один з аґентів душив його за горло, а потім скованого гнали в білий день вулицями Калуша й Станиславова.** В Станиславові посадили о. Барановського в тюрму й держали через три місяці в неогрітій келії, не випускаючи за весь той час ні раз на прохід. По трох місяцях випустили на волю, а слідчий суддя заявив: „Слідство виказало вашу цілковиту невинність”.

Але на цьому не скінчилося всетаки. Уряд стримав о. Барановському платню, якої не дав до тепер, а колятор і посол Ярошиньскі здержав в лісі дрова, кажучи, що **„для бандитів дров не має”.**

В часі, коли о. Барановський сидів в тюрмі, поліцаї бушували по його помешканню, розбивали стебник, при чому багато річей пропало.

Це факти, від яких волосся на голові підноситься. Так поводиться влада католицької держави з католицькими священиками, невинними людьми, яких невинність ствердив слідчий суддя. Здається, що нема в культурнім світі другої держави, що похвалиласяб таким трактованням духовенства упривілійованої конституцією релігії, коли не говорити про трактовання людини і громадянина.

А українська духовна влада?! Хиба вона не бачить свойого обовязку в цьому, щоб заступитися за свойого священика, невинно мученого і переслідуваного?

(„Новий Час”).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА”.

ЖИДІВСЬКІ ПОГРОМИ НА УКРАЇНІ.

Позвольте мені, як тому, що сам особисто все те пережив, оповісти коротко про жидівські погроми на Україні.

Коли Українська Галицька Армія перед переважаючою силою Поляків і Французів опустила Галичину і відступила за Збруч, настала чорна година для нас, на пів голих, босих і хорих від тифу стрільців. Хоч як жаль було покидати рідну землю, скроплену нашою кровю і засіяну кістками, ми з болем в серцю відступили за Збруч в надії, що там відпічнемо, наберемо свіжих сил і з цілою силою вдаримо на Ляхів. Та не так сталось. На Великій Україні ми стрітили ще більшого ворога, дикого Москаля, котрий уживав всіх способів, щоби в так крутім положенню, в якім находилася Українська Армія, знищити її до остатного стрільця. До помочи стали їм Жиди.

Коли Українські Галицькі Стрільці, голі і босі і хорі на тиф, лежали по стодолах без медичних і харчевих засобів, Жиди за намовою большевиків нападали на них і в страшенний спосіб добивали ранених і хорих стрільців, забирали від них останню австрійську корону, стягали останню сорочку і ще в додатку били, ломали живцем кости, вибивали зуби, виривали очи, викручували в суставах руки і ноги і по доконанню сего ганебного вчинку ділили між себе добич і розбігалися по домах. Оттак в Вапнярці Жиди убили хорих стрільців Михайла Жлуховського, Йова Писанюка, Антона Черника і Ілька Черника, десятника Михайла Парипу, а стрільцеви Іванови Яновському викрутили ноги за те, що не хотів віддати свого власного коня. Поручника Тому Горину збили, обдерли до гола, розуміється хорого і викинули на двір. Лева Друзика збили і на пів живого і голого кинули в гноївку. При тім варварстві викрикали: „Ти Петлюрец... твою мать, на маєш Україну, маєш Петлюру!” В Винниці убили Жиди пятьох стрільців і обрабували обоз, забрали пять коней, цукор і муку. На одній стації викинули з потягу 25 хорих стрільців, оббили немилосерно, забрали від них гроші, шмаття, а їх голих викинули в кропиву. З таких причин були погроми Жидів. Громили Жидів не з приказу Головного Отамана Петлюри ані з дикости, як се трублять скажені московські собаки і їх аґенти, а громили зі зрозумілої пімсти і жалю за своїми хорими і безборонними братами стрільцями. Се були не так погроми, як відплата за муки і кров братів.

Отже дивись, брате Українче, за ким виродні сини України так ревно плачуть. За тими, що убивали і катували наших братів. За тими московськими аґентами так плачуть. Їм не жаль їх рідного брата, з котрого вороги точили невинну кров, а жаль їм катів українського народу. Дивись, брате, український роітнику, кого ти піддержуєш. Дивися добре, за ким ідеш. Ідеш за тими, що в найогиднійший спосіб стараються очернити український народ, українських борців, котрі своє молоде життя віддали за волю України. Коли Жид убивав стрільця, і то не Жид військовий, тільки Жид цивільний, убивав не за якусь ідею, лише для рабунку, то се нічо, а як брат обстав за братом, то вже ревуть скаженим голосом: „Петлюрівці громили Жидів”.

Шалійте, скажені, звіть борців України бандитами і розбійниками. Ми вам не дивуємося. Ми знаємо, що се ваш заробок. Ми знаємо, що ви за сю ганебну роботу маєте зелені. Ми знаємо ще і се, що скаженої собаки не освоїш.

Сих пару слів щодо погромів Жидів — се капля води в мори. Є богато стрільців, що знають богато подібних випадків, однак мовчать. Мовчать не тому, що бояться московських аґентів, або що їм муки братів байдужі. Ні, мовчать, бо знають, що нарід український знає, чому був погром Жидів і хто був причиною сего. Не винен ані Петлюра, ані його старшини, ані також стрільці, а винні самі большевики і їх аґенти, винні всі ті, що в них на службі.

Йосиф Стадник.

„ВЛАДИКА”.

(До характеристики положення української православної церкви в Польщі).

Хто не мав нагоди ближче зустрітися з порядками, що панують в церковнім управлінню православної церкви в Польщі, хто не відчув безпосередньо атмосфери на Празі (передмісте Варшави) в покоях „владичних”, той не може уявити степени зла... Богато доводилося чути, але щоби до такої міри нехтувався голос мирян в орґанізмі церкви соборної — трудно було припустити. Делеґація до митрополита Діонисія від Луцького Хрестовоздвиженського Брацтва при кінці минулого місяця — ясно те відчула.

Делеґація зголошувалась по урядах світських і її приймано, не виключаючи і п.п. міністрів, того-ж дня, навіть поза чергою. У свого митрополита казано їй прийти в четвер, коли вона явилась рано у вівторок — день визначений для прийомів. І треба було особисто спіймати митрополита біля авта, щоби добитися приняття на середу.

Мимоволі повстає думка: Коли так поводяться з делеґаціями мирян, де характер взаємовідносин залижить виключно від моральної поваги до особи митрополита, то як же стосуються там до духовенства, залежного і тілом і душею від ласки чи неласки свого „владики”? І думка далі снує: видно, що наука Сходу, де архиєреї не їздять вже автом чи повозом, а пішки або на звичайному возі відвідують села — ця наука не діймає їхнього собрата, щасливою долею оставленого в умовах життя „владичного”.

Та крім того тут ролю відогравало ще й те, що делеґація була українська. Дух Станіслава Ґрабського, бувшого міністра віроісповідань і освіти, що заборонив митрополитови Діонисію видання українською мовою навіть журнальчика „Духовна Бесіда”, оставивши в російській „Воскресное чтеніє”, цей дух все ще витає над будинком по Зуґмунтовській вул. №13.

Розмова з митрополитом Діонисієм, що її делеґація мала на протязі більш 4-ох годин, добре мала те відчути. Цілковите нехтування руху українського, цілковите незрозуміння вимог часу, брак розуміння поваги положення, а образи навіть делеґації („адвокати п. Ясінського”), а врешті відсутність якихнебудь мотивів ідейного характеру... Бо не можнаж рахувати за ідейний мотив: „сделайте ето (реорганізацію Ради Братства) для меня”.

Найгіршеж те, що поза великою салею авдієнції, де зі стін сумно прислухувались розмові образи дійсних колишніх владик, ясно відчувалась керуюча рука ворожого народові нашому митрополичого „оточення”. І на згадку про ту „кліку” іронією бреніло в ухах, як члени делеґації звертались до митрополита: „владико”. Що вже тут „владичного”?

А одночасно так зрозумілим ставало, як на такому „ідейному” ґрунті зявляються о.о. Морозови, Пелипенки, Сльозки, Ніфонти і т. под. Бо яка-ж врешті ріжниця? Увірвалося тут, вірву може там... „Я без пощады розрушаю всє консисторскіє апетиты... я открыто возстаю против обогащенія отдельных личностей за счет церквей и духовенства” — пише в своїй відозві до духовенства Волині декан „нової унії” Пелипенко. І... має слушність. Бо якщо можна обогащатися о. Борецькому й иншим, то з якої рації не о. Пелипенкови?

Але за когож, за яких овець усі подібні „пастирі” мають маси народу нашого українського? Чому нарід наш український потом своїм і землею дідів і прадідів і луками і лісами мусить годувати і збагачувати і по заграницях на курорти висилати тих, хто до народу і його національних потреб з призирством ставиться?

Іван Вишенський, наш великий церковний діяч кінця XVI і початку XVII ст., в одному зі своїх послань писав: „Дійшов до нас плачливий голос і такий важкий, що кожний справжній богомолець і братолюбець мусить сумувати й боліти тілом і душею, оплакувати упадок братів гірше власної душі. Ті, котрі повинні були світити церкві світлом евангельського життя, ширять тьму, мороку і ману та згіршення... Манастирі поспустошували й фільварки собі з місць святих поробили, й самі тільки з слугами та приятелями в них тілесно й по худоблячому переховуються; на місцях святих лежачи, гроші збирають; з тих доходів, що надані на Христових богомольців, жінок пристроюють, слуг примножують, приятелів збагачують, карети будують, повозові коні ситі і одної масти спрягають, роскіш свою поганську сповняють”...

Історія так часто повторюється...

Делеґація не найшла зрозуміння у митрополита, тому мусіла, як наказувало сумління й інтерес народній, звернутися безпосередньо до влади світської в справі леґалізації статуту Брацтва, яка зволікається на всі лади вже 6 літ, приносячи тим необчислимі шкоди Брацтву.

Друга справа — українізація в Луцьку Брацької церкви. „Нічего не имєю, пусть будет український приход” устно сказав митрополит Діонисій і обіцяв те благословенство на письмі прислати. Та заки його прислано, благословляється давно ждану в Луцьку українську парафію в инший спосіб. Настоятель Брацької церкви о. Сагайдаківський, замісць того, щоб зеднавшись з українським громадянством, урочисто розпочати українську Службу Божу, кинувся до митрополита благати рятунку. Люди, що пішли в неділю, 6.VI, на українську Службу Божу, зі здивованням і зворушенням бачили на дверях церкви колодку.

А на тій же Празі митрополит обмислив так (з чим і приїхав о. Сагайдаківський): з сіл Вишкова й Киверець, що досі належали до Брацької церкви, утворити окрему парафію, куди призначається о. Сагайдаківський; церквою для тієї парафії має бути нижня церква (зимова) Луцького Собору; — то мабуть для того, щоби собор від низу до верху пройнятий був „истинно русским духом”; кватирою для о. Сагайдаківського оставляється та-ж кватира настоятеля Брацької церкви в Брацькім будинку.

Не кажемо вже про те, що селян Вишкова й Киверець приписують, відписують, їх не питаючи, як бидло яке. Але як „владика” благословляє український приход в Луцьку? Відібрано з тими селами землю від приходу; відписано від українського приходу, як від зарази якої, Українців селян; оставлено в кватирі настоятеля приходу — льокатора; навіть казано о. Сагайдаківському метричні книжки Брацької церкви забрати до своєї „нової” парафії.

Чувати, що проти такого „розпорядку” запротестував вже о. Павліковський, загрожуючи, що не пустить о. Сагайдаківського до нижньої церкви собору.

Згаданий вище Іван Вишенський називав подібні явища в життю церкви „ругательством імени Христового”. Тепер би можна назвати „боротьбою за існування”, але при чому тут релігія?

Переживаємо „время люте”, мусимо боротися, щоби нас і нарід наш шановано. Для української Волині то найвищий час є обмислити, щоби Волинь мала свого архиєрея, окрему катедру, бо від Праги під Варшавою далеко до Волині, не видно звідтіля, який тут нарід живе і які в нього в церковному життю болі й жалі.

(„Громада”). Кр-ий.

НОСІЙ ВИСШОЇ КУЛЬТУРИ — УБИЙНИКОМ І ПІДПАЛЯЧЕМ.

В селі Зубкові, сокальського повіта, склалася ось така подія.

Багацький 25-літний син — одинак Поляк, Микола Ярмолюк, син Яна, повінчаний з донькою другого богача, Поляка Петра Поздровського, домагався від батька запису цілого майна, а коли батько відмовив, син одним ударом сокири положив батька трупом, відтак кинувся на молоду жінку і, скатувавши її до безпритомности, обрізав її волося разом з ухом.

Довершивши цього злочину, підпалив свою загороду, а сам утік і пропав.

Від цього підпалу згоріло 9 селянських загород.

За убийником-підпалячем пошукує поліція.

Микола Чернявський.

ГОРЕ ПОБІДЖЕНИМ.

(Оповідання).

(9)

(Продовження)

V.

Коли о. Сергій прокинувся вже не рано, весь розбитий, з важкою головою, то він зразу не міг пригадати, що з ним і де він. Тільки оглядівшись, він побачив, що лежить у своїй кімнаті, на ліжку о. Аркадія і нероздягнений.

Сидячи на ліжку, він пригадував учорашній вечір і ніч і не міг усього гаразд уявити собі. Помпей... о. Аркадій... воропанівський писар, жінка й теща, — все те мов щось робило учора, мов він мав до їх якесь діло, але яке саме — уявити не міг. Здається, плакав...

Коли задзвонили до церкви, то о. Сергій не пішов туди, а ліг на своє ліжко й укрився, як тільки міг, тепліще, його била пропасниця.

— День!... День-день! — жалібно вимовляв невеликий дзвін.

І о. Сергій думав, що справді уже день, хоч і знов похмурий день, а о. Аркадія немає: значить, таки пішов... значить, десь добивається свого, робить своє діло. Не так як він... пропащий чоловік. Йому нічого не треба робить, на його долю зосталось тільки лежать і умірать. Але ще кінець не скоро. Сухоти — хвороба затяжна.

І він з болем у лобі підвів угору очі й повів ними по стінах.

Біля дверей у кутку погляд його спинився на дебелому гвіздку, забитому в стіну, щоб вішати одіж.

„От він, самий підходящий! Взяти пояс, зробити петлю, вільний кінець замотати на гвіздок — він видержить, — а петлю з пряжкою на шию... І кінець, і капут!... Зоставайтесь самі, друзі мої і знайомі!... Мало побув з вами і ще менше добра зазнав од вас, — буде з мене!”

О. Сергій поворухнувся й застогнав, але від чого більше — чи від болю в тілі, чи від болю душі, — тогоб і сам він не сказав.

Він лежав, дивився на гвіздок і уявляв, як на йому висить його сухе тіло. Висить якась нікчемна торбина з бактеріями... „Не руште її, нехай висить, вона була за життя така болюча, що їй потрібен спокій”.

І він дивився в куток, на ту торбину, і плакав: „Не руште її!”...

— День!... День-день!... — скиглив мізерний дзвін.

У кімнату увійшов послушник Олексій, щоб прибрати її.

— А до церкви щож і не підете? — питався він, підмітаючи підлогу і дивлячись, як о. Сергій одвернувшись до стіни трясеться у пропасниці.

— Не піду. Не здужаю.

— А сьогодня теж увесь день мабуть буде дощ.

— Тиб, голубчику, протопив добре грубу, та зайди до о. Помпея, попрохай його зайти сюди!

— Добре. А деж о. Аркадій?

О. Сергій помовчав і потім сказав:

— Далеко тепер о. Аркадій, — у городі мабуть!

— Он як!... Колиб же він устиг туди добратись?...

— Устиг.

Олексій причепурив кімнату, затопив з сіней грубу й пішов. О. Сергій знов остався сам. Дзвона уже не було чути, і тільки за вікнами шумів вітер. А може то так здавалось о. Сергію, й шуміла кров у його в висках, або стугонів огонь у грубі.

„Бідолашна ходяча торба з бактеріями! Гидка ти й небезпечна для людей... Кинутиб тебе в огонь, щоб і сліду не зосталось!” — думав о. Сергій, стискаючи щелепи.

Так він пролежав, поки вийшли з служби й почав було дрімати, як почув, що хтось іде до його в кімнату.

„Мабуть Помпей!”

Але він помилився. У хату війшли ігумен і за ним, хитаючи головою, Пафнутій.

О. Сергій підвівся й сів на ліжко.

— Здрастуйте, здрастуйте, отче! — мовив ігумен, озираючись по кімнаті.

— А ми з о. Пафнутієм, почувши, що ви нездужаєте, зайшли до вас, навістити.

— Спасибі. Сідайте, будь ласка!

Гості сіли. Один товстий і белий, мов злитий, другий сухий і зігнутий, але обидва вони були владарями манастиря, і їм мусіло усе скорятись. Обидва вони були темні, неосвічені люде, один з крамарського, а другий з мужичого роду, і добились становища — той, піддавши на манастир чималу суму грошей, спадщини від батьків-крамарів, і через те досокчивши ігуменства, а другий — виключно своїм життєм і поводженнєм. Про його й далеко від манастиря йшла слава, що се святий чоловік, прозорливець. Обидва вони наскрізь бачили один одного й ненавиділи один одного, й боялись, і у всіх справах манастирського життя брали участь разом, ніби пособляючи один одному, а на ділі — висліджуючи один одного.

Так иноді в одному ярмі ходять два ревниві воли й завжди потай змагаються один за одним.

— Занедужали? — питається ігумен.

— Та трохи прихватило.

— А о. Аркадій де?

— Отправився в город до владики прохати отпуску додому. В сімї не благополучно.

— Колиж він поїхав? — з робленим здивуванням, поглянувши на Пафнутія, питався ігумен.

— Учора з вечора.

— Та він же не питався у мене! І привратник каже, що нікого не випускав з манастиря...

„Ага, голубчики, — подумав о. Сергій, — уже й там були!”

— Нічого не знаю.

— Аки тать (злодій) в нощі, — хитнув головою Пафнутій!

— Дивно мені!... Заперли ворота — був чоловік дома, а вранці немає. А що скаже владика? Що подумає про наші порядки?...

Очі Пафнутія занялись якоюсь потайною думкою.

— Мирські люде, до миру й тікають, бо там гуслі й органи й плясанія... Хе-хе! — сухо і коротко усміхнувся він.

О. Сергій з мукою дожидався, щоб вони скорійше покинули його хату, щоб йому не бачити їх і щоб знов можна було лягти й не держати на плечах важку, мов налиту оливом, голову.

Нарешті незвані гості таки пішли з хати робити допит, — хто випустив з манастиря о. Аркадія, а коли ніхто не випускав, то як він зміг сам вибратись за його стіни.

О. Сергій знов упав на ліжко. Йому хотілось, щоб скорійше прийшов Помпей, але він боявся, що тепер Помпей, бачивши або прочувши, що ігумен з Пафнутієм пішли по манастирю, поостережеться зараз прийти до його.

Але він знов помилився. Скоро щось рипнуло дверима, і до хати увійшов Помпей. У хаті мов світлійше стало.

— А я вас ждав.

— Що з вами, занедужали?

— Та єсть трохи... Умірать, мабуть, пора!

— Ну, що ви кажете! — засміявся Помпей, і коли о. Сергій поглянув на його, то йому справді здалось, що він говорить дурницю, і туга трохи відлягла у його від серця.

Помпей ходив по хаті такий свіжий і здоровий і так легко носив на собі чималу вагу років і товщу, що, дивлячись на його, якось лекше стало на серці о. Сергія: старий чоловік, а бач, який здоровий та моторний!

— Олексій сказав, що вас пропасниця бє, то ось вам хіна.

— Спасибі! — сказав о. Сергій, встаючи з ліжка. — Хіна, хіна, а може у вас є що й до хіни?

Помпей зупинився проти о. Сергія і засміявся.

— А хіба хочеться?

І по його обличчю було видно, що у його єсть те, чого прохав о. Сергій.

— Дайте!

— Ні, спершу хіни випийте, а те потім уже... Бо ще можуть наші з обходу зайти сюди. Шукають, де переліз через стіну о. Аркадій. Що з того, де саме переліз? Скрізь можна перелізти! Ми, було, в бурсі з третього поверху спускаємось без драбини по карнизах та ринвах.

О. Сергій випив хіни, а потім і того, що приніс Помпей, і світ немов прояснився йому.

З того часу, як він почав уживати горілку, — а се почалось скоро по приїзді на парафію, — він пив її чимало, і чим далі, тим більше. Вона йому давала забуття, давала сон, хоч не давала спокою. І він давно уже знав, що таке за штука похміллє, й держався думки дідів і прадідів, що клин треба вибивати клином, а то чоловікови лихо, — хоч у петлю лізь!

Він разом випив „сотку”, що йому приніс Помпей, і обличча його бліде, аж синє, засяло усмішкою.

— Отже, друже, — пришліть або принесіть більше! Ради спасенія, ради родителів ваших!

— Добре, добре... трохи погодя.

Вони не крились один од одного і знали обидва свої гріхи, і що вони не одні в манастирі грішні в тім. У Помпея, як у економа, завжди був запас всяких напитків, і він ділився ними з братією. І, знаючи його, треба було дивуватись, чого пішов у ченці сей чоловік.

Був він дяком, мав сімю, був з його великий дока в рибальстві і мало він тямив у сільському господарстві. Зате умів чудово дзвонити у дзвони, росказувати усякі байки й небилиці, кохався у бжільництві й любив добре випити в підхожій кумпанії. Повидавав він заміж дочок, оженив сина і вслід за тим поховав жінку. Тоді у йому мов що перевернулось: почав цуратись людей, став журитись, і скінчилось тим, що одного разу, у вечері, виїхав він верхи з свого двору, нікому не сказавши ні слова, й пропав без вісти. Не скоро вже дійшла до сімї звістка, що бачили його люде, як він продавав коня на базарі у повітовому місті, а років через три довідались, що він живий і вже давно пробуває в ченцях.

А в ченцях він знов ожив, і хоч попередня веселість цілком уже не вернулась назад, але він був такий ласкавий, привітний до всіх, що всі його в манастирі любили.

Любили його і всі епитимисти, яких чимало перебувало в манастирі і яких манастирське начальство почитало за кару Божу для себе й манастиря і ненавиділо всім серцем. Бо все то був народ самовольний і неурівноважений, звисока дивився на ченців за їх неосвіченість і ображав їх гордість тим, що хоч і був доручений під манастирський догляд, але не признавав ніякого авторітету за манастирським начальством.

(Дальше буде).

Прижмуреним оком.

ПРЕЗИДЕНТ.

Тим разом про президента хочу писати.

Румунського очевидно, президента міністрів Аварескуль.

Того з Бук — арешту, так сказатиб...

Коли він став отсим президентом, не міг я вийти з дива.

Мудрий такий, сміливий такий!...

Попередній теж сміливий був, присуди смерти так від скуки виконувати велів, але до теперішнього ані не вмився! На тупоумного старика трохи виглядав... Ну і ґенерала Трамтадрескуль пошанувати не вмів...

Пішов проте в дураки, аж за ним закурилось. А за ним потягнулись на зелену пашу і міністер освіти Кретинескуль і хлопський лідер Хампетескуль і прочі і прочі...

А на президентському фотелі засів Аварескуль.

Не дивота проте, що довго я думав над цим, звідки вони вирвали оттакого президента.

Думав, думав і бувби нічого не видумав, якби не щаслива нагода, що дала мені змогу прислухатись до розмови двох добродіїв, одного Німця і одного Румуна. Воно від лікарів зачалося.

Каже Німець: В нас, добродію, лікарі такі знамениті, що одному нашому полковникови, якому ґранат розірвав руку, начисто оцю руку позшивали, поштукували так, що він нею тепер в круглі грає... Я сам бачив!...

Каже Румун: В нас, добродію, лікарі ще кращі. Одному нашому патріотови голову було відірвало. Вони вирізали кусень тіла в місці, де хребет тратить свою приличну назву, і... зробили з цього голову!

— Ну — зацікавився Німець, — і думає він оцею головою?

— Ще би, ота голова, міркуйте собі, нині нами править!...

— — — — — — — —

Тепер я й зрозумів, чому оттой президент міністрів мудрий такий!

І голова в нього прилична, а для державних засідань просто так як спеціяльно сотворена. Тиха, все усміхнена, уступчива... І розумна така і демократична така...

Проте і думаю:

— Чи не моглиби і в нас щось такого зробити?... При найближчій з черги палатній революції всім достойникам голови повідривати й через операцію...

От, вчинок милосердний бувби!...

От, престіж піднісся би!...

Подумайте, голова в голову самі... так сказатиб „оперовані".

Напевно краще політика пішлаби! І поваги сенаторської прибулоб...

Варта спробувати, гаряче поручаю!

Аристид Шишка.

ДО ОРҐАНІЗАЦІЇ В ЛУЦЬКУ УКРАЇНСЬКОЇ ПАРАФІЇ.

Вища церковна влада не полекшує, а в ріжні способи утруднює українізацію Брацької церкви в Луцьку і орґанізацію при ній української парафії. Найголовніще те, що церква в такий важний орґанізаційний час оставлена без настоятеля і от не було вже церковних служб 6, 10 і 13 червня, бо о. Сагайдаковський, що українізації налякався, ніби переведений є до другої парафії, а тепер є у відпустці. До речи — оскільки деморалізацією від верху до низу пройняте духовенство (за незначними виятками), свідчить те, що напр. о. Сагайдаковський, по вині якого церква зостається без служби, охоче одначе, маючи ще при собі ключі, відмикає церкву і служить служби т. зв. „заказні", за гроші, як рівно-ж „править молебні на заказ" і в Іверській часовні, ніби тримає святині в аренді.

Є чутка, що церковна влада призначенням невідповідного настоятеля до Брацької церкви мала би скомпромітувати всю справу українізації церкви. Але українське громадянство найде на те способи протиділання; покиж що мусить масово записуватись до Брацької української парафії, як закликує до того Рада Брацтва.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

СОНЦЕ, СВІТЛО, ВОЗДУХ.

В практичній гиґієні щоденного життя відграє сонце першорядну ролю. Але значіння тої ролі треба точно пізнати і як слід вихіснувати на свою користь.

Добродійне ділання сонішних промінів знають люде вже від давних-предавних часів. Тому наші предки покланялися сонцю як богові, називали його Дажбогом, що дає життя всій природі. Тому й нарід здавна вивішує на сонце постіль, біля, одяги, тому білять на сонці полотно. А це інстинктове довіря до сонця потверджує наука, яка виказала, що сонішні проміні є дійсно найліпшим дезінфектором і увільнюють піддані діланню сонця предмети від неприємного запаху, як плісньь, стухлість і т. д., крім того від убийчих заразників, нищать бактерії тифу, сухіт і т. д. Тому можна сказати, що сонце є найліпшим і безплатним помічником в удержанні порядку й домашньої гиґієни.

А висліди наукових дослідів доказали, що добродійне ділання воздуха, світла і сонця не обмежується до предметів, але має незвичайно сильний вплив безпосередно на людський орґанізм.

Не всі можуть позволити собі на виїзд до купелів чи саналорій, але всі майже можуть використати сонце, той всемогучий уздоровлюючий чинник, його проміні.

В літі слід на те звернути як найбільшу увагу. Зелені левади й поля, озолочені проміннями сонця, запрошують нас до себе. І ми повинні кидати задушливі мури міста, коли лише це можливе, щоби в зелені відітхнути свіжим воздухом і вигрітися на сонці.

Передусім є то вказане з причини сухіт, що все більше поширюються, а забирають богато жертв споміж старших і молодших. А нема ліпшого засобу для поборювання чахотки, як сонце і свіжий воздух. Тому дбайливі матері повинні старатися, щоби діти уживали як найбільше сонішної і воздушної купелі, не лише дослівно беручи, але й так, щоби як найдовше бути на здоровому, сонішному воздусі. І старші повинні використовувати сонце для повнєших цілей. Але слід тут поступати систематично, щоби мати як найліпший успіх.

Передусім не треба пересаджувати. Сонішні купелі не повинні тривати занадто довго. Зачинати від кількох хвиль, а потім усе продовжати аж до 30 хвиль. Не слід при тому виставляти голови безпосередньо на ділання сонішних промінів, бо то спричиняє біль голови. Тому треба голову завинути в мокру хустку. Крім того, передусім жінки, що дбають про красу лиця, не повинні виставляти його на безпосереднє ділання, а намастити ізолюючим товщем або кремом. Але і мущини повинні бути обережні підчас сонішних купелей, щоби не спричинити запалення шкіри. Хто має бодай малесенький городець коло хати, повинен усю майже працю перенести на свіжий воздух.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

— У Нивицях, радехівського повіту помер дня 4. м. м. **Кіндрат Козанівський** у 49 р. життя. Була се людина свідома, як рідко, чесна й характерна, тому знана і люблена в цілому повіті. Знає його і ширше громадянство, особливо, яких доля, як закладників, загнала була у часі світової війни до Києва, де бл. п. і сам як закладник за порукою Вп. п. Дм. Дорошенка остав був у Києві і займався освідомлюванням полонених та допомогою всі нещасним. Полишив по собі щирий жаль і гарний спомин, як перший член, основатель читальні „Просвіти" і усіх культурно-економічних товариств у громаді. Любили його всі за його високу інтеліґенцію, знання й добре серце. Нехай же та укр. землиця, яку так любив і для якої терпів бл. п. Кіндрат, буде йому пером.

— Дня 16. мая ц. р. померла в Підгайцях учителька **Михайлина Блажкевич-Задорожна,** проживши 26 літ. — Похорони відбулися 18. мая в її родиннім селі Купчинцях, при участи величезного здвигу народу з доколичних сіл, що було найкращим доказом симпатії, яку дарили Покійну всі, хто мав щастя стрінутися з нею в життю. Скінчивши перед війною 5 кл. ґімназії С. С. Василіянок у Львові, працювала Покійна через два роки в канцелярії філії Сільського Господаря в Галичі. Селянки сіл приналежних до цеї Філії, все ще з вдячністю згадують це молоде тоді дівча, яке з великою терпеливістю вислухувало їх скарг — і все з приязною усмішкою нераз поза північ працювало, виготовляючи сотки прохань і квітів на причинки.

В р. 1921 здає учительську матуру, і з запалом береться за працю в Вівсю підгаєцького повіту, де остає через 4 роки, зеднуючи собі загальну любов села. Попри працю в школі, стає діяльним членом читальні: закладає хор, веде амат. кружок, а при тім підготовляє дітий до середніх шкіл.

Природа надлила Покійну неоціненими, а так рідкими учительськими чеснотами, прямо ангельською добротою і лагідністю, а в першій мірі безмежною любовю до маленьких.

Батьки-матері пізнавши Її, правдиву Учительку, не бажали для своїх дітий більшого щастя над те, щоб ці діточки зростали під її благодатним впливом. Велику втрату понесло наше громадянство і всі укр. Т-ва, яких Покійна була ҫарним членом. Вічна Їй память.

— **Василь Крижанівський,** старшина У. Н. Р., мистець маляр, помер у Львові в суботу, 12. м. м. Похорони відбулися в понеділок, 14-го червня, з анатомічної каплиці на личаківське кладбище.

ЯКУ МАЄМО ПОЖИВУ З МЕДУ.

Досвід виказав, що між ріжними середниками поживи мід займає одно з чільніщих місць. І так: 10 дека меду-патоки рівняється щодо своєї поживної вартости — пів літрі молока; 20 дека яєць; 10 дека кукурудзи; 10 дека рижу; 50 дека щупака; 40 дека бараболі; 12 дека хліба пшеничного; 4 дека масла; 5 дека сала; 150 дека капусти; 75 дека яблок, чи 10 дека товстої ярини.

НАД СВІЖОЮ МОГИЛОЮ СКИТАЛЬЦЯ.

Дня 5. червня 1926 р. помер на чеській клініці в Празі четар У. Г. А. д-р Станислав **Солтис.**

Небіщик народився 1890 р. в Купчі, повіт Камінка Струмилова. Після покінчення польської ґімназії в Золочеві зложив тамже в 1913 р. іспит зрілости й записався на правничий виділ львівського університету. — В часі світової війни воював Покійний в рядах б. австр. 22. полку стрільців (краєвої оборони) двома наворотами на італійському боєвищі, де був важко ранений в 1916 р.

Листопадовий зрив застав Його на відпустці в рідних сторонах. Вступивши з першого дня до Народньої Української Армії, покійний четар Солтис з питомою собі бадьорістю взявся за орґанізацію військових частин у Буську. Приділений відтак до І. Галицького Корпусу, перейшов Він з Українською Галицькою Армією весь крівавий шлях зпід Львова аж до Києва, приймав участь у всіх її невміручих подвигах та переніс усі жахливі страждання в трикутнику й чотирокутнику смерти до тифу включно. Після підступного обезоруження знеможених Останків У. Г. А. ляцькими полчищами в травні 1920 р. опинився чет. Солтис в ославленому таборі в Тухолі. Звідтам утік Він в жовтні 1920 р. до Чехословаччини та найшов приют в українському таборі в Ліберці, а згодом в Йозефові. — Та вроджена рухливість і горяча жадоба знання не дозволили Йому зажити зглядно спокійним життям у таборі та відпочити по военних злиднях. Осенню 1921 р. виїхав до Праги, щоби покінчити перервані війною студії та добути нових духових засобів для дальшої боротьби за повне визволення Українського Народу. В травні 1926 р. осягнув покійний на чеському-Карловому університеті в Празі степень доктора прав, а в два тижні опісля злюща шлункова недуга, яка від довшого часу точила Його военними невзгодинами та скитальчим лихоліттям ослаблене тіло, на що Він у розгарі праці не звертав уваги, нагальним вибухом перервала скоропостижно нитку Його трудящого життя.

З Покійним зійшов у могилу тихий, але щирий і многонадійний народній працівник, людина зразкових громадянських і рідких особистих чеснот.

Вже в ґімназії заявляв Він сміло й всюди свою приналежність до українського народу, хоч се наражувало Його, як римокатолика, на великі прикрости та переслідування з боку польських учителів. Як студент університету брав Він діяльну участь в українському громадському життю Золочівщини, а в часі визвольної боротьби віддався всеціло й безастережно на службу свойому монгострадальному народові, в якого воскресення вірив непохитно до послідного подиху.

У приватномуж житті був Небіщик незрівнаним товаришем та щирим другом людей. Хто Його пізнав, той не міг Його не любити. Правдивість сих пророчистих слів підтвердили вповні: глибокий, сердечний жаль, який викликала вістка про Його передчасну смерть серед усіх товаришів і знайомих та численна участь українських скитальців у Його похоронах, що відбулися дня 8. червня с. р. на Ольшанському кладовищі в Празі.

Чужа земля хай буде Йому пером!

Еверет Дін Мартин.

ЩО ТАКЕ ПСИХОЛЬОҐІЯ?

(Докінчене).

(4)

V.

Короткий огляд головних напрямів новочасної психольоґії може помогти читачеви роздивитись в її методах і проблемах. Психольоґія є наука порівнюючи нова і не диво, що богато її проблем ще не вирішених і спірних.

Передусім немає ще загальної згоди що-до методів психольоґічних дослідів. А у всякій науці метод, спосіб досліду, є найважніща справа. Факти, які хто відкриває, не мають наукової певности, доки він не покаже, яким способом він їх відкрив. Він мусить дійти до своїх висновків такими способами, щоб і инші дослідувачі могли їх ужити та дійти до таких самих висновків.

Отже що-до метода дослідів, то більшість психольоґів поділяється на три школи, з яких кожна має своїх завзятих прихильників, не признаючих инших методів досліду окрім своїх власних і заперечуючих наукове значіння всяких инших. По мойому це не зовсім добре і я думаю, що майбутня наука буде користуватись з добутків усіх трьох шкіл.

Одна школа психольоґії, і саме найдавнійша, займається дослідом вражінь, почувань, чуття, то-що. Всі ці речі істнують у власній свідомости людини і досліджувати їх можна з власного досліду і переживань. Часом можна ужити точних інструментів для міряння, наприклад, світла, яке бачимо, або сили звуку або швидкости руху, але в дослідах психольоґи зацікавлені передовсім тим вражінням, яке на них робить ця скількість світла, звуку чи руху. Тому їх помічення про почування, думки чи увагу людини мусять бути все менш більш субєктивні, особисті. Противники тої школи критикують її передівсім за те, що люде всі ріжні, кожна людина не така, як инша, і через те й результати таких дослідів не у всіх годяться. Що більше, тільки сама людина може знати, які в неї вражіння і почування й передати їх другій людині точно не може, бо й слова ті, якими вона їх передає, мають в її свідомости своє окреме значіння.

Друга школа почалася з дослідів звіринної психольоґії. Придивляючись до поведінки звірят в таких чи инших умових, неможливо тай не треба брати на увагу свідомість звірини, її особисті почування. Дослідувач придивляється, як звірина відповідає на зовнішні вражіння, якими рухами, та обєктивно мірить ті рухи. Так само він досліджує людину, як вона реаґує на те, що діється довкруги неї. Ціль та, щоби можна передбачити кожний відгук на всяке зовнішне ділання, — що зробить людина проти такого чи иншого випадку. Таким способом психольоґія надіється, що зможе передбачувати і тим самим керувати поведінку людей у всяких випадках і ситуаціях.

Безумовно, що такий метод є більш точний і науковий, але критикують його не без основи за те, що приймає надто механічний погляд на людину й людську натуру та виключає всяку свідомість і особисті почування й переживання, які теж дають ключ до пізнання людини.

Третя школа — це так званий психоаналіз. Він старається пояснити факти душевного життя та поведінку і вчинки людей так званими несвідомими або задавленими імпульсами, поривами. Психоаналітики особливо зацікавлені ненормальними, хворими станами душі, але їх досліди вияснюють также богато такого, що є нормальним станом людини. Останніми часами той психольоґічний метод зробився дуже популярний і лікарі уживають його для лікування деяких нервових слабостей. Але що людей з хворими нервами в наш час богато, ще більше нервних і взагалі знервованих, які шукають ліку і хапаються за „останню моду" в лікуванню, то з назви „психоаналіза" користувалось богато шарлатанів, котрі ніби-то психічними методами обіцювали лічити слабих людей.

Одначе сам психоаналіз — справа серіозна і основоположник тої психольоґічної школи, професор Зиґмунд Фрайд, своїми дослідами та відкриттями богато причинився до пізнання людської натури. Фрайд помітив, що часом вдається усунути нервні признаки, коли дозволити пацієнтам свобідно виговоритись. Він принукував їх до балачки, передівсім, щоб розповідали йому про себе і своє дотеперішне життя і тоді часто траплялося, що пацієнт пригадував собі якісь давно забуті пригоди і переживання, які ще залишили свій слід і викликували слабість. Колиж пацієнт їх собі пригадав, то слабість зникала. Пізнійш Фрайд прийшов до переконання, що слабість була виразом несвідомих поривів і бажань, з яких сам пацієнт не здає собі справи. Далі він відкрив, що ті несвідомі пориви і бажання виражаються также в снах людини. Це відкриття спонукало його досліджувати сни нормальних людей і з тих дослідів вийшла його славна книга про психольоґію снів і „несвідоме".

Те „несвідоме" в натурі людини складається з ріжних думок, бажань і поривів, які істнують в людини, хоч вона несвідома їх, не помічає їх і не знає про них. Це пережитки колишнього звірства і дикунства в людській натурі та ріжних дитячих бажань і поривів, які в дитячім віці є нормальними та в дозрілім вважаються хоробливими. Те несвідоме людської натури проявляється в релиґії, в мистецтві, в мріях, в симпатіях і антипатіях, в цілій поведінці і натурі людини.

Психоаналіз стрічається з ворожою критикою з ріжних сторін, найбільш за те, що він, як кажуть, надто переціноює значіння полової справи. Та вона таки й має більше значіння, як звичайно признають і окрім того Фрайд „психічно-сексуальним життям" називає взагалі всю інстинктову і чуттеву натуру людини.

Взагалі-ж нова психольоґія, в усіх школах і напрямах, означає зворот від давного розуміння „ума" як чогось окремого від тіла. Давніщі психольоґи були власне зацікавлені лише тим умом та його ідеями та розуміли це так, що, мовляв, це світ зовсім окремий від усеї природи. Тепер знають, що людський ум, думки й ідеї є тільки частиною живого людського орґанізму й усеї природи.